СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ — РІК XXXII. — Число 148. — Джерзи Сіті, Н. Дж., четвер, 26. червня, 1924.

VOL. XXXII. — No. 148. — Jersey City, N. J., Thursday, June 26, 1924. — THREE CENTS

Закликують 50,000 кравців на страйк.

НЮ ЙОРК, 24. червня. — З огляду на те, що всі зусилля довести до якогось порозуміння в кравецькому промислі в Ню Йорку до нічого не довели, юнія кравців зарядила страйк.

Сей страйк відноситься до Ню Йорку й околиці, а вийде на нього до 50,000 робітників. Страйк починається завтра.

Робітники домагаються кращих умов праці, означення найнизчої робітничої заплати та признання юнії („замкненої шапи").

РОСПОЧАЛИ ДЕМОКРАТИЧНУ КОНВЕНЦІЮ.

НЮ ЙОРК, 24. червня. — В полудне роспочато в Медисон Ґардені конвенцію демократичної партії, яка має означити програму сеї партії на сьогорічні президіяльні вибори та встановити кандидатів партії на уряд президента та віцепрезидента Злучених Держав.

Конвенцію отворив молитвою католицький кардинал Гейз. Опісля отворив її в імени національного демократичного комітету тимчасовий предсідатель сенатор Пет Ґарисон з Мисисипі. Його промова була острою критикою теперішнього републиканського уряду. Він підчеркував страшну корупцію, яка запанувала в републиканськім уряді, а яка виявилася підчас ославлених нафтових слідств. Він згадував теж про інтриґи урядових сенаторів проти відповідного полагодження межинародних справ. Він заповідав, що демократи при сьогорічній кампанії не будуть шукати ласки в ніяких тайних товариств.

Опісля виголосив ще свій привіт конвенції нюйорський мейор Гайленс. Конґресмен Ґарет з Тенес іпредложив внесок, щоби конвенція поводилася після тих парляментарних правил, які обовязують в теперішнім конґресі. Опісля ухвалено, щоби всі резолюції предкладано наперед резолюційному комітетови, і другі процедуральні постанови. По ухваленню жалобної резолюції по Вилсоні, конвенцію відложено на другий день.

ДОГАДИ ПРО ВИГЛЯДИ КАНДИДАТІВ.

НЮ ЙОРК, 24. червня. — Ріжні місцеві часописи подають всякі догади про силу поодиноких кандидатів. Газета „Ню Йорк Таймс", приміром, на основі докладних роспитів, як вона каже, серед делеґатів прийшла до переконання, що Мекаду має на конвенції 450 прихильників, Смит 225, Андервуд 120, Дейвис з Вест Верджінії 35, Дейвис з Канзасу 20, Ралстон 30, Силцер 28, Какс 60, Ґлас 24, Ферис 30, Брайен та Ричі всего по 16, а другі по ще менче.

ХОЧУТЬ ПЕРЕЛОМИТИ УРЯДОВОЮ СИЛОЮ СТРАЙК СЕНАТОРІВ.

ПРОВІДЕНС, Ровд Айленд, 24. червня. — Щоби покінчити страйк стейтових републиканських сенаторів, які повели свою обструкцію проти демократів так далеко, що аж виїхали зі стейту, щоби унеможливити засідання сенату, стейтовий ґубернатор предложив палаті послів пропозицію зміни стейтової конституції так, щоби сенат на будуче не мав рішаючого голосу в справах стейту. Покищо однак заходи не дали ніякого реального наслідку, бо палата послів не захотіла робити так радикального кроку, а сенатори далі сидять поза стейтом.

ВИХОДЯТЬ СКАНДАЛЬНІ ФАКТИ НА ВЕРХ НА ПРОЦЕСІ АҐЕНТА.

НЮ ЙОРКУ, 24. червня. — Підчас процесу проти Ґастона Мінса, бувшого аґента департаменту судівництва, обжалованого межи инчим за побиранне хабарів за безправну торговлю горівкою, виступав яко свідок самий обжалований та признав, що ріжні люди, яких особи він не все знав, передавали йому величезні гроші для Джесі Смита, приятеля покійного президента Гардинґа та бувшого прокуратора Гарі Доґерті. Раз передано через його руки аж 400,000 долярів, а раз якийсь Японець зложив в його руки 100,000 долярів.

ЗЛУЧЕНІ ДЕРЖАВИ ОСТЕРІГАЮТЬ НІКАРАҐВУ.

ВАШІНҐТОН, 24. червня. — Американський уряд повідомив уряд Нікараґви, що він визнасть дотеперішнього президента Мартінеса, якщо він не переведе зовсім правильних виборів.

КОНҐРЕСМЕН ОБІЦЮЄ, ЩО ПРЕЗИДЕНТ ВЕТУЄ.

ВАШІНҐТОН, 24. червня. — Конґресмен Н. Лонґворт, републиканський провідник у палаті послів, заповідає, що конґресмен на своїм найблизчім засіданню прийме закон про підвишку робітничої заплати почтовим урядникам.

ДЛЯ СВЯТКОВАННЯ ПАМЯТИ НАЦІОНАЛЬНИХ ГЕРОЇВ.

ВАШІНҐТОН, 24. червня. — Виконуючи постанову американського конґресу, уряд установив спеціяльну федеральну комісію, яка має оглянути всі національні побоєвища в Америці та означити відповідними памятниками місця важних національних подій.

ВИБУХ НА НАФТОВІМ КОРАБЛИ.

НЮ ЙОРК, 24. червня. — В бруклинськім порті наступив страшний вибух нафти на нафтовім корабли „Еґремонт Кесел", що належить до Стендард Ойл Ко.

Корабель вибух у хвилі, як його ладовано ґазоліною. Наслідки вибуху були страшні. Він не лишень розвалив корабель серед страшного гуку, який потряс сіми домами в порті, але й вбив на місци кількоро робітників. Кілько саме жертв потягнув за собою вибух, не відомо. До шпиталів відставлено 6 тяжко покалічених і попарених робітників. Пять других пропали безслідно; побоюються, що їх розірвав вибух або що вони погоріли підчас вибуху.

УРЯД ЗБИРАЄТЬСЯ ВИСЛАТИ ОБСЕРВАТОРА НА ЛОНДОНСЬКУ КОНФЕРЕНЦІЮ.

ВАШІНҐТОН, 24. червня. — З неурядових заяв президента Кулиджа видно, що уряд збирається вислати на конференцію аліянтів, яку скликають Мекдоналд і Еріот до Лондону на 16. липня, лишень неофіціяльного участника (так званого „обсерватора").

Щодо вибору сього обсерватора, то уряд хотівби вислати ґен. Доса, але сей з огляду на те, що він став кандидатом републиканської партії на уряд віцепрезидента Злучених Держав, ледво чи буде міг поїхати.

УРЯД ДІСТАВ ФРАНЦУСЬКУ НОТУ ПРО РОСІЮ.

ВАШІНҐТОН, 24. червня. — Американській уряд уже дістав від французького уряду ноту, в котрій сей послідний питається його за його думки про визнанне російського уряду большевиків. Американський уряд не дав ще ніякої урядової заяви в тій справі.

„ЗЛОВІЩІ ПТИЦІ".

На радянсько-румунській границі літало тепер понад Дністром у Бесарабії богато радянських аеропляні, це, самособою, не дуже то приємне для Румунії. Богато Румунів називало їх „птицями недобрих пророцтв".

З Букарешту звідомляють, що Румунія приготовляє на осінь великі маневри. Відбулися би на бесарабській границі. Румунія хоче так запротестувати проти концентрації радянських відділів війська, а заразом показати яке то військо мають Румуни!

ЯК ЦІКАВЛЯТЬСЯ КОМУНІСТИЧНОЮ ЛІТЕРАТУРОЮ.

Управа Госиздату (Государственное издательство-державне видавництво) в Москві постановило віддати до фабрики паперу вісім з половиною міліонів книжок про комунізм і його головні підстави. Ці книжки вже два роки лежать в маґазинах Госиздату і і немає на них покупців. Виданнє їх коштувало державу більше як міліон золотих рублів, які викинено в болото.

ЦІНИ В КИЇВІ.

Життя на В. Україні потроху налагоджується, так що коли маєш заробіток, то ні голоду, ні холоду не страшно, бо тепер усе можна дістати: як продукти, так і паливо. Ось які тепер у Києві ціни на продукти (за фунт): білий хліб 1-й сорт — 10 коп., 2-й сорт — 8 коп., 3-й сорт 5 коп.; чорний хліб — 3 коп., масло десерове, найкраще — 1 карб.; сало 50 коп.; мясо (яловичина) — 30 коп.; свинина — 40 коп.; сало (солонина) — 50 коп., цукор-пісок — 25 коп.; рафінад — 33 коп.; яйця — 30 коп. десяток; молоко — 10 — 15 коп. пляшка (3 склянки); дрова — 40 коп. пуд. Обід коштує в їдальнях (столових) без хліба 30—50 коп.; або 9—15 карб. місячно. Зате дуже дорога одежа. Тяжко також знайти й мешкання. Службовець, член професійної спілки, платить за покій без меблів 2—3 карб. місячно; покій умебльований по згоді коштує maximum 10 карб. місячно. Але знайти тяжко, хіба в знайомих, ще тяжче [illegible]

УГОРЩИНА ВЕРТАЄ ДО НОРМАЛЬНОГО ЖИТТЯ.

БУДАПЕШТ, 24. червня. — Угорський уряд каже, що нинішнє отворенне Національного Угорського Банку є завершеннем періоду повоєнної відбудови на Угорщині. Малоби се бути початком грошевої рівноваги Угорщини.

До отворення банку помогли позички, які Угорщина затягнула за посередництвом Ліґи Народів.

ВЖЕ ПОЧИНАЮТСЯ ЛІТНІ ТРАҐЕДІЇ.

НОРВИЧ, Конектикат, 24. червня. — В озері в парку Моґеґені втопилося двоє людий, які пішли там попливати собі на траві. Догадуються, що одного з них вхопили корчі в ногу й він став топитися, а другий пустився ратувати, але, не знаючи як, самий попав у розпучливі обійми потапаючого.

ТРУЇЛА ЧОЛОВІКІВ І НОСИЛА ЦВІТИ НА ЇХ МОГИЛИ.

Юлія Рельїч молода жінка з Великого Бечкерека (в Югославії). Минулого року помер її чоловік Ніколя Рельїч після короткої недуги, жінка дуже сумувала і частенько носила цвіти на його могилу. Опісля помер і син Рельїча (від першої жінки) 18-літній Мільовой, досі зовсім здоровий. І знову зажурена мачуха надягла жалобу й знову ходила до гробу, але тепер уже з двома вінцями. Небаром розійшлася по Великому Бечкереку вістка, що Рельїчову арештовано. Суддя дістав звідомлення, що також перший чоловік Рельїчової і дочка померли ненадійною смертю. Перевели ексгумацію трупа недавно помершого сина Мільовоя. Загребська хемічна лябораторія сконстатувала отруїння сильною дозою аршеніка. Говорять, що Рельїчова мала ще й третього чоловіка, богатого власника готелю в Білгороді.

ОСЯГ ФРАНЦУСЬКОГО ЛЕТУНА.

ПАРИЖ, 23. червня. — Французький летун Саді Лекуант летів нині недалеко міста Марсей зі скоростю 306 кільометрів на годину.

Найбільший осяг скорости до сього часу був лет американського офіцира Пірсона, котрий рік тому назад летів зі скоростю 270 кільометрів на годину.

БОЯТЬСЯ ПОВАЛЕННЯ ІТАЛІЙСЬКОГО КОРОЛЯ.

РИМ, 23. червня. — Серед римського населення кружляють найріжнійші чутки. Межи инчим оповідають собі навіть, що заноситься на державний переворот та на поваленне короля.

Фашистський премієр Мусоліні дав приказ всім своїм міністрам, щоби вони розїхалися по всій Італії та давали віча й збори і в той спосіб розбурхали народ. Опозиційні ґазети кажуть, що се, однак, відай не богато поможе, бо населеннє так обурене на фашистів, що воно доконче хоче бачити конець фашизму.

ВІДГУК КРІВАВОЇ АВАНТУРИ НА ПІДЗАМЧУ.

Перед військовим судом у Львові розпочалася розправа проти поручника Вацлава Ганки, який 5. березня ц. р. застрілив жидівського купця Лінскера підчас суперечки у ваґоні на стації Підзамче. На розправі даремне стараються дійти до правди: хто кого перший вдарив по фізіономії і чи Ганка був зачеплений, чи сам нападав Лінскера. Більшість свідків потверджує зізнання Лінскера, складені ним на смертному ложі, що Ганка кричав до нього „стуль писк, Жидзє", вдарив його перший", і щойно після цього Лінскер зареаґував. Але Лінскер зареаґував рукою, а його противник — револьвером...

Бельґія заявляється за лондонською конференцією.

БРУКСЕЛЯ, 24. червня. — Бельґійський премієр Теюніс та міністер заграничних справ Гіманс відбули нині конференцію з французьким премієром Еріотом.

Еріо перепросив бельґійський уряд за те, що його не просив на конференцію з англійським премієром, та предложив бельґійському урядови запрошення на конференцію в Лондоні на 16. липня.

Бельґійський уряд мав на пропозиції юдати свою згоду. Досі, однак, в тій справі ще не було урядової заяви.

ЕРІО ВЖЕ ТЕПЕР НЕ БОЇТЬСЯ НІМЕЦЬКОГО НАЇЗДУ.

БРУКСЕЛЯ, 24. червня. — В бельґійських ґазетах появилася вістка, що французький премієр Еріо заявив бельґійському премієрови, що справа европейської політики станула від його конференції з Мекдоналдом на зовсім новім становищи головно тому, бо Мекдоналд заявив, що на случай нападу Німеччини на Францію, за Францією обстане вся Англія. З огляду на сю ґарантію, французький уряд може тепер заняти зовсім друге становище супроти Німеччини, бо Франція тепер не має вже причини Німеччини боятися.

БОЛЬШЕВИКИ ПРОТИ ЗАВЕДЕННЯ МИРА В ЕВРОПІ.

ПАРИЖ, 24. червня. — Представники французьких та німецьких комуністів рішили на своїй конференції виступати всіми силами проти пляну полагодження повоєнних питань, предложеного так званою конференцією знатоків.

РОБІТНИЧИЙ УРЯД ЗНОВА ПРОГРАВ В ПАЛАТІ ПОСЛІВ.

ЛОНДОН, 24. червня. — Анґлійський робітничий уряд знова потерпів нині невдачу, коли консервативно-ліберальна коаліція голосувала проти його пропозиції відослати фінансові справи до спеціяльного комітету палати послів. Парлямент рішив 315 голосами проти 175 відослати справи до комітету, вибраного з цілої палати послів.

З огляду на те, що справа відноситься до питання поступовання, а не до засади, уряд заявив, що й побитий, він не бачить причини вступати.

МУСОЛІНІ ЗАПЕРЕЧУЄ, НЕМОВБИ ФАШИСТИ ВИНУВАТІ ЗА ВБИЙСТВО.

РИМ, 24. червня. — Премієр Мусоліні виголосив нині в сенаті італійського парляменту промову про політичне положенне в Італії, викликане вбийством соціялістичного посла Матеоті.

Мусоліні говорив, що фашистський рух невідповідальний за се вбийство. Він заповів, що уряд не думає вступати та кидає визов своїм противникам, котрі „з трупа посла Матеоті хочуть зробити для себе плятформу", а котрі самі хотілиб почати в Італії терор. Мусоліні заявив, що національна міліція (себто члени фашистських орґанізацій) не будуть розвязані. Він говорив, що національна часть Італії не терпить нічого за злочин.

ВАТИКАН ЗБИРАЄТЬСЯ РЕФОРМУВАТИ ТЕОЛЬОҐІЧНІ СТУДІЇ.

РИМ, 24. червня. — Ватикан збирається видати незадовго роспорядки про далеко йдучі зміни в вихованню католицьких священиків. Перші роспорядки будуть відноситися до навчання тих католицьких студентів теольоґії, що вчуться в Римі.

Американські епископи, що недавно були в Римі, обіцяли покрити великі кошта, злучені зі сими реформами.

ЯПАНСЬКИЙ КОНЗУЛЬ В АМЕРИЦІ ВСПОКОЮЄ НАРОД В ЯПОНІЇ.

ТОКІО, 24. червня. — Обурення Япанців проти Американців з приводу ухвалення американського закона про виключенне всякої японської іміґрації та з приводу вбийства трох Япанців у Каліфорнії, яке японський народ получив з протияпанським настроєм серед Американців, починає вже стихати, від коли японський конзуль у Сан Франциско помістив в японських ґазетах заяву, що вбийство трох Япанців у Каліфорнії не має нічого спільного з протияпанським іміґраційним законом.

ЯПАНЦІ ДАЛІ ДЕМОНСТРУЮТЬ ПРОТИ АМЕРИКАНСЬКОГО ІМІҐРАЦІЙНОГО ЗАКОНА.

ТОКІО, 24. червня. — Япанці збираються святкувати дня 1. липня спеціяльний день жалоби через ухваленне в Злучених Державах закона проти японської іміґрації.

СТРАШНІ ПОВЕНИ В КИТАЮ.

ШАНҐАЙ, 23. червня. — Ріка Генмин виляла з берегів та розійшлася так широко, як ще ніколи в своїй історії. Повінь коштує населення величезні втрати в маєтку та жертвах у людях. Ціле портове місто Ду-Чав находиться три-четвертини під водою.

СТАРИННІ ВІДКРИТТЯ В ШВЕЦІЇ.

СТОКГОЛЬМ, 24. червня. — В місцевости Лербі, в полудневій Швеції, відкрито передісторичні будівлі, які після думки вчених мають по найменче 4,000 літ.

Щодо других старинних памяток Швеції, то лишень одні черепи з так званої камінної доби сягають дальшого віку, бо вони мають коло 5,000 літ. Їх найдено недавно й вони вже находяться в музею в Ґотенбурґу.

КОРОЛЬ ВИТАЄ АМЕРИКАНСЬКИХ АКТОРІВ.

ХРИСТІЯНІЯ, Норвеґія, 24. червня. — Норвеський король дав принятте американським акторам рухомих образків Доґласови Фербенксови та його жінці Мері Пікфорд.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сити і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

В Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

РАТУЙМО ЛЕМКІВЩИНУ!

Львівська часопись „Новий Час" помістила під таким заголовком дуже замітну статтю:

Лемківщина, це можна сказати сусідським терміном, наші західні „креси". Політика кождої нації супроти своїх окраїнних земель є однакова: старатися забезпечити своїх братів від посторонних впливів. Бачимо це наглядно по наших сусідах, Поляках, які не лише дбають про свої мазурські оази на східних кресах, але хотілиб ще ціле море українського населення спольщити. Де в українському селі є хоч 3—4 душ латинників, то для них будується косцюлек і польський ксьондз обїздить обовязково усі косцюлки та стежить пильно за тим, щоб ні одна овечка з його стада не пропала. Навпаки, ріжними штучками (особливо через мішані супружества) притягає вірних гр. кат. церкви до косцьола. В деяких місцевостях Сх. Галичини, де є трохи більше латинників, побудовано муровані косцьоли, та при кождому з них є польський пробощ. Зате в західній Галичині, де збитою масою живуть мазури, не лише, що нема ксьондзів по селах, але навіть косцюлків там не видати. Кілька сіл перейдеш і не зобачиш навіть каплиці. Тут польські біскупи не дбають про своїх вірних, бо їм не про славу Божу розходиться, а про політику. На мазурщині нема страху, щоб яка польська душичка затратилась, бо тут — нема Русінуф.

А що діється в нас? На сході ми маємо і церкви і священиків, а навіть і по двох у однім селі, зате на заході, на Лемківщині справа мається зовсім не так.

Священиків дуже мало і наші Лемки знаходяться в небезпеці цілковитого винародовлення. Загал нашого громадянства цілком Лемківщиною не інтересується, це для нас „незнана земля"! Досі було це гніздо русофільства, а саме завдяки русофільським священикам, які вщіплювали в народ лише одно: „ми русскі". Та поминувши те, нічого не робили на народному полі так, що Лемківщина, це найтемніщий закуток українських земель. — Сьогодня багато з тих священиків вимерло, учителів свідомих нема, (пішли на чисто мазурські посади!) а де є учитель „руснак", то він безбарвний, або русофіл і народними справами не інтересується. Тому то Лемківщина представляє сьогодня оплаканий вид. Народ — без проводу, йде на манівці, дичіє, по селах розбої, пиянство, а церкви наші замкнені, бо нема священиків.

Одному з наших знайомих прийшлось бути на Великодні свята на Лемківщині, біля Риманова. — Оповідає, що пів деканату є без священиків. На Великдень, де священик має доволі роботи в одній парохії, там на яких 10 сіл було двох священиків, які обслугували села: Яблониця, Вороблик польський і Вороблик шляхотський, Беско, Синяву, Мшану, Завадку і др.; а раньше в кождому селі був свій священик. Селяни шлють депутації до перемиського владики, а той мовчить. Говорять, що вимовляється браком священиків. А як в одно село прийшов священик, то побув трохи і виїхав, кажучи, що люди недобрі, що десь йому пяні парубки вибили вікна, а епископ має бути того переконання, що таким дикунам священика не треба. На нашу думку — як раз таким дикунам потрібний священик, і то священик правдивий, Божий слуга, а не ремісник, бо як нас інформує наш наочний свідок, священик, якому селяни вибили вікна, був не пастирем душ, а ремісником, який своїм поведеннем ширив нечуване згіршенне серед селян. Не будемо голословні: Було це в селі Синява. Помер там недавно жебрак, що ходив за прошеним хлібом. Тому, що не було кому заплатити за нього бажаної священиком суми, поховано його без священика, без всяких релігійних обрядів, хоч священик був у селі. Коли селянка Негребецька (до речі — перша в селі девотка) вмирала, вручила священикови 15 долярів з проханнем: „нех мене еґомость поховают, а по 1 долярови дадут гробареви і дзвонареви". Це було зроблено при свідках, зрештою священик не заперечував, що дістав 15 дол., але коли селянка вмерла, то сказав до гробаря і дзвонаря: Тиж 15 дол. то ледво вистане для мене, а ви пишіть до Америки до кревних небіжки, най вам пришлють по долярови, а я вам зі „свого" не дам. Огірчений тим гробар не присипав домовини землею і небіжка цілу зиму лежала неприсипана! Коли жінка після дитини прийшла в церков „на вивід", то, як що не принесла зі собою кільо цукру, то священик відправляв її до дому, відмовивши її релігійної потіхи. Таких згіршаючих фактів подають селяни багато, та мимо того хочуть священика, кажуть, „нех буде, який хоче, жеби ино бив наш"! А коли неможуть діждатися того священика, говорять, що будуть ходити до костела в сусідному селі і багато з них вже туди ходить!

Коли ми байдужно на те все гляділи-мем, то наша Лемківщина пропаде, а думаємо, що нам кожда одиниця повинна бути дорога, а не то цілі громади.

Вчімся від наших сусідів, як треба „кресів" боронити.

АДРЕСА ОБЄДНАННЯ:

OBYEDNANNYE, 847 N. FRANKLIN ST., PHILADELPHIA, PA.

Туди посилайте свій народній податок!

Посилайте негайно і питайте всіх знакомих Українців, чи сповнили вже сей свій обовязок, чи заплатили національний [illegible]

ПРОМОВА ПОСЛА ПАВЛА ВАСИЛЬЧУКА,

виголошена в Соймовій Комісії Справ Заграничних дня 28. мая с. р. підчас дискусії над експозе міністра Замойського.

(Докінчення).

(4)

Для спільної мови треба виправляти язика тут. Щоб язик був чистий треба змінити в корені внутрішню політику.

Щож до п. Скржинського, то, прошу вибачення за непарляментарний вираз, занадто має він запаскуджений язик з часів міністрування в кабінеті Сікорського.

Зрештою, уважно вислухавши моїх шановних передмовців, не набрав я переконання, щоби і панове з лівиці, а навіть сам пан Домбський могли би мати більший успіх, в чому переконує мене й результати місії п. Тугута в Римі, Парижі, Лондоні та панів з ППС. в Лондоні.

Не можу наприкінці не сказати пару слів відносно промови шановного мого передмовця п. Слівінського, який тут з істо старо бельведеріянським запалом говорив про велику культурно - історичну р о л ю Польщі на Сході Європи, про її цивілізаційний месіанізм та звязані з тим широкі політичні концепції чорноморсько-балтийської антанти, визволення сусідніх народів під гаслом „вільні з вільними, рівні з рівними" і т. д. і т. д. Одним словом всі відомі старі літанія всіма політичними атрибутами пепеесовсько?пілсудсько-бельведерівські.

Не знаю чого більше в тих виводах: наївности чи... не хочу ображати пана посла Слівинського. Запевняю його тільки що те, про що він так довго і гарячо розводився, належить вже до давно перестарілих пісень політичних, які вже здані до архіву.

Зрешта завжди вони мали в собі фальшиві ноти, а композитори тих пісень поронили свій недоношений плод лише для того, щоби закрити свій первородний гріх захватности чужого, імперіялізму в відношенню до сходу.

Коли ціль осягнуто вилинялий польський „месіянізм" виразився в тому що за 4 роки польського панування на наших землях на одній тільки Холмщині з 287 істнувавших з покон віків церков одібрано ґвалтом у українського населення 237.

Ллється кров нашого народу в обороні їх. Одну церкву висаджено динамітом в повітря.

На цілій Холмщині, Підляшу і Поліссю на 1½ міліона Українців нема ані одної української школи, польська влада насильно позакривала там наші школи, що істнували навіть під час німецько-австрійської окупації, не позволяється там приватних шкіл, навчання дітей по українськи приватними учителями-корепетиторами уважається за творення тайних шкіл, суворо переслідується і над учителями переводиться судові процеси за це. На всій цій території лучно з Волинею нема одної середньої укр. школи державної; дві уцілівші ще досі укр. приватні ґімназії не мають прав. Український університет і Політехніка у Львові істнують „тайно" загнані польською адміністрацією в катакомби. В Галичині сотки укр. шкіл насильно закриваються, переслідується укр. учительство і культурно-освітні організації.

Православних українських дітей в польських школах насильно змушують учити католицькі польські молитви і ходити до костела. Забороняють їм говорити в школі навіть між собою по українськи.

Польща забрала всю церковну землю і обсадила на них військових озброєних осадників-мазурів, також парцеляція иншої землі переводиться виключно для польських осадників.

Польська адміністрація зну[illegible]

[illegible] родом, тортурує його, вязнить, бе безкарно та взагалі застосувала до нього безоглядний терор.

Мова українська переслідувана і немає доступу не тільки в урядових і самоврядових органах, а навіть переслідується адміністрацією і в приватних установах.

Православна релігія переслідується в спосіб середньовічний. Приналежність до православного віроісповідання в практиках польської адміністрації є клеймом, яке закриває доступ до посад не тільки державних комунальних, а навіть приватних польських.

Сама назва Українець та признаванняся до тої нації наражає нас на шикани і переслідування. Це не все. Мушу сказати скорочуючись: і т. д. і т. д. і т. д.

От так, панове, виглядає „несення" Польщею на Схід Західної Культури, таким в дійсности є пресловутий „месіянізм" польський.

Позволю собі твердити, що він ніколи і в пройшлому инакше не виглядав.

Отже досить оперувати фіґовими листочками та кормити публичну опінію, особливо Захід, фальшою. Коли хто ще по старій звичці, як це зробив п. пос. Слівинський говорить про якусь культурну місію Польщі на Сході, що вона є покликана до великої ролі просвітительки, коли хто ще вірить в її „месіянізм", то сам себе виставляє на сміх та видає собі свідоцтво що найменьше політичної сліпоти.

Панам польським „месіяністам" український народ давно вже сказав: Геть!

Фіґовий листок балтийсько-чорноморської антанти відпав, коли хоч трохи заспокоєно територіяльні польські апетити на Сході. Ці з наїних, що повірили в вилинялі польські гасла і концепції польської лівиці закінчують своє побратимство зброї в таборах інтернованих. Гинуть.

Апетити імперіялістів польських сягають і до Балтицьких держав. Але останні відомости про Ковенську нараду показують, що і там для Польщі бажаний їй ґрунт страчений.

Коли вже говорю про польський „месіонізм" то не може пройти мимо публичних промов пана президента Войцеховського. Пан президент, будучи найвисшим зверхником влади дав вираз думці, що не всі ще польські землі прилучені до „мацержи", що польське військо має велике завдання прийти на поміч своїм братам по за польськими границями сущими. Чи не сказуються в тому державно-польські аспірації при загальному стремлінню до миру в Европі?

Крім того пан президент з титулу свого офіційного становища обовязаний до найбільшої безсторонности, позволяє собі на явні визови спрямовані проти непольського населення Польщі. Він цілий час підкреслює свій римо-католіцизм і польськість та закликав під час одної зі своїх подорожів до боротьби всіх правдивих Поляків за польскість українських земель кажучи, що Поляк то „не ляда цо". А всім ворогам, очевидно не Полякам, пригрозив силою війска. Не знав певно, що як раз в тому полкові, що перед ним дефілював більше 60½ люда то були жовніри української народности.

Коли-б це не був президент республики, а з в и ч а й н и й смертний, то мусів би бути потягнений до відповідальности згідно з зобовязуючим ще артикулом карнім про підбурювання одної частини населення проти другої.

Мови п. президента що прав[illegible]

міністрів, але трудно повірити, щоби п. Войцеховський перемінив свої погляди та відмовився від своїх літа від свого розуміння завдань тож польського „месіянізму".

В загальному ітоді Польща має кольосально тяжкий неґативний баґаж, тягар якого відчуває на кожному кроці на терені міжнародньому.

Говорилося тут про необхідність активности польської політики на міжнародньому форум. Що Польща завдячуючи свому географічному положенню могла-б бути покоєвим помостом між Заходом а Сходом Европи.

Очевидно, що при теперішній ситуації Польщі на ці побажання польських партій треба задивлятися як на pia desiderja. Вся енергія польських дипльоматів за допомогою керовничих політичних кругів ріжної окраски з Варшави буде з конечности заняти відпитання слушних протестів та закидів за свій мілітаризм, імперіялізм і гноблення національних меншостей.

Панове! Я подивляю дипльоматичні таланти п. Замойського. Як він доси ще утримував так тяжкі позиції Польщі за кордоном.

Звичайно, що таланти його не сягають так далеко, щоб він розумів, що без засадничої зміни внутрішньо польської політики до нац. меншостей, буде він і дальше компромітуватись перед міжнародними чинниками.

Діло, панове, не в особах, а в системі. Ваша система державного будівництва оперта на зґанґринізованих началах.

Через те для нас є байдуже чи буде мін. п. Замойський чи хто инший. Доки не зайде основної зміни польської політики до українського народу, не знайдуть відповідного ґрунту для своїх впливів і польські міністри за кордоном.

Охоче тому прилучився би я до внесків польської лівиці про димісію п. мін. Замойського, однак тільки з додатком: разом з паном Ґрабським.

СЬОГОРІЧНА ПИСАНКА.

Мимо розпучливих закликів з старого краю та відозви Обєднання в справі сегорічної великодної писанки на допомогу Рідній Школі, збірки ті серед американських Українців вповні недописали. Навіть найсвідомійші громади свого обовязку не сповнили і збірок не перевели. Така байдужність це важкий національний гріх. Ми легковажимо собі загрожене істнування одинокої а заразом і найважнійшої народної твердині тоді, коли в її обороні гинуть наші браття в старім краю і коли Ляхи вживають всіх можливих діявольських способів, щоби ту школу знищити.

Прямо вірити не хочеться, щоби серед синів одного і того самого народа були убогі інваліди без рік і ніг, які несуть доляра на ратунок Рідної Школи тоді, коли тисячі здорових ,а навіть і богатих відтягаються від того обовязку.

І тому особливо треба піднести українську громаду в Бофало, Н. Й., згуртовану при укр. кат. церкві св. Николая, яка подібно як на Різдво так і тепер на Великдень перевела у себе писанку та зібрала $112.70, призначуючи половину на Рідну Школу, а другу на Сиротинець у Филаделфії. Збірку переслав до Обєднання о. шамб. Курило.

Уертви зложили:

о. К. Курило $5.00; П. Левкун $2.00; по $1.00: М. Майчос, Н. Блакіта, К. Дідур, М. Мацюківський, М. Пришлівський, М. Вітровий, В. Рудий, В. Леськевич, М. Кавалір, К. Бучковський, К. Бабій, М. Левицький, П. Судин, І. Когут, В. Кордуба, Е. Бурштинський, О. Рудик, В. Семків, П. Нагорний, О. Макух, В. Самуляк, І. Сидорович, Й. Заремба, Ю. Мішов; Е. Ленська 75 ц.; по 50 ц.: В. Майчос, П. Паньків, Г. Геськів, Г. Бумбар, В. Ребзан, С. Варек, І. Сметанський, І. Гурський, П. Сторожук, І. Мумбар, П. Станькевич, Д. Ключка, Г. Вальський, І. Була, Ю. Давятко, І. Леськів, Т. Кушна. — Разом $34.65. — Зі[illegible] Сидорович.

По $1.00 зложили: А. Ґрех, Г. Плотиця, І. Фецьо, І. Самуляк, В. Паньків, Д. Стефанюк, В. Рудик, О. Килин, Л. Коваль, С. Кушка, Й. Яковенко, П. Івахів. По 50 ц.: Д. Кривчук, Г. Тучапський, Й. Диклива, Е. Тимкович. По 25 ц.: І. Коґут, В. Бицьо, П. Кіналь, П. Пилипчук, П. Сукмановський 1.00. — Зібрали: А. Ґрех і Г. Плотиця; — разом $16.00.

По $1.00: М. Виростко, С. Семак, С. Чанда, В. Петровий, С. Лукач (ст.), С. Лукач (син), П. Макара, І. Палґут (ст.). По 50 ц.: І. Палґут (син) і П. Фезер. М. Гальчак 1.00. М. Куцко 25 ц. — Зібрали: С. Семак і М. Виростко.

По 1. дол.: Н. Купчак, В. Плахта, І. Чачок, Ю. Круцько, П. Круцько, І. Головатий, Ю. Сичловий, П. Приставський, І. Ґах, П. Волотка, Н. Мазурчак, І. Роль, В. Хруник, Г. Вороновський, С. Макух. По 50 ц.: Г. Макогонський, І. Бумбар, Ю. Грицик. — Разом 16.50. — Зібрали: Н. Купчак з шкільними дітьми.

Г. Дісик 2.00; по 1.00: Ю. Ґура, С. Пришлівський, В. Пирожак, П. Кіналь, А. Досенко, Децик, А. Шміґельська, М. Ґах, С. Войтович, С. Град, І. Соколовський. по 50 ц.: В. Плекан, С. Боднар, Г. Цопек, І. Патроник, К. Вільчинський, Дульнявка, Л. Стець, С. Стець, С. Карпінський. Завацький 25 ц. — Разом 17.75. — Зібрали Ю. Ґура і І. Соколовський.

М. Матвійків $5.00; П. Стецюк 1.50; В. Шеремета 1.50; І. Мелиш 1.00, К. Мацюковський 1.00; по 50 ц.: З. Кухаришин, Г. Метельський, П. Матвійків. — Разом $11.50. — Зібрали: П. Стецюк і В. Шеремета.

НАРОДНІЙ ПОДАТОК

(Вплачений до Обєднання в маю).

1. Филаделфія, Па. Михайло Вишиванюк ... 5.00
2. Филаделфія, Па. Володимир Монастирський ... 3.00
3. Йонкерс, Н. Й. о. Володимир Сполітакевич ... 12.00
4. Филаделфія, Па. Т-то св. Ґеоргія, ід. 239 У. Н. С. ... 4.00
Переслав Гр. Комуніцький. Зложили: Воробель Яким 1. дол., по 50 ц.: Гр. Комуніцький, Вол. Сагінь, Микола Крисько, Кучірка Яцко, Друшляк Михайло; по 25 ц.: Грецьків Гр., Ів. Задорожний.
5. Филаделфія, Па. Від. 144. „Провидіня", переслав Е. Якубович 9.00
Зложили: о. Йосиф Бернацький 6 дол., Мирон Сокольський 2.50, Н. Н. 50 ц.
6. Клівленд, О. Від. 6. „Провидіня", переслав Н. Капраль ... 10.50
Зложили: Добровольська Анна 5 дол., по 1. дол.: Добровольська Анастазія, Швець Теодор, Капраль Ілько; по 50 ц.: Білецька Марія, Ґермак Іван; по 25 ц.: Поповняк Андрій, Стахів Евстахій, Фесняк Михайло, Которинський Микола, Білозір Іван, Капраль Микола.
7. Плейнфілд, Н. Дж. Олекса Ярема ... 3.00
8. Бріджпорт, Конн. Т-во Укр. Січ, від. 59 У. Н. С. ... 4.00
Переслав Йосиф Підлуський, а зложили по 25 ц.: Микола Мельник, Петро Гринюк, Мих. Дрозд, Теодор Дрозд, Ст. Телечкан, Ів. Кузів, Ів. Коблак, Петро Левкович, Ів. Глива, Мартин Шиманський, Мих. Галькевич, Йосиф Підлуський, Йосиф Волк, Стефан Іващишин, Вас. Кузів мол. і Гр. Бакай.
9. Темс, Ва. Від. 26. У. Н. С., переслав Григорій Маґун ... 35.00
Зложили: Гр. Маґун, Гр. Солоденько, Микита Маґун, Вас. Піпа, Мих. Піпа, Вас. Бусько, Іван Борис, Ів. Парколаб, Вас. Дрогомирецький, Йосиф Петрина, і нечлени: Юрій Дрогомирецький та Іван Маґун — всі по 3 дол.
10. Пеорія, Ілл. Від. 190., переслав В. Біґун ... 2.75
Зложили: А. Батюк 1-дол.; по 25 ц.: В. Біґун, А. Біґун, А. Пайончковський, П. Пайончковський, В. Нагач, Р. Онищук, А. Кут.
11. Бофало, Н. Й. Т-то ім. Остапа Нижанковського ... 7.75
Переслав І. Сидорович. Зложили: по 1.50 дол.: Волод. Шеремета, Юрко Ґура, С. Пришлівський 1.25, Гр. Плотиця 1 дол.; по 75 ц.: Ів. Соколовський, І. Сидорович, по 50 ц.: Ів. Сінякевич, Ст. Макух.
12. Стефордвіл, Конн. Стенлей Ничай ... 12.00
13. Йонкерс, Н. Й. Бр. св. Андрея, від. 12 У. Н. С. ... 8.25
Зложили: Кондрат Шалецький 1.25 дол. Онуфрій Голгчар 75 ц. а по 25 ц.: Юстина Баволяк, Варвара Цюрик, Андр. Дошна, Клим Дзюбак, Атанас Дубянський, Семен Фецко, Мих. Ґузій, Теодозія Гаврильчак, Юрій Ямбра, Андрій Корінь, Артемій Корінь, Евдокій Клап, Петро Момот, Ст. Оліяр, Теодор Павчак, Ст. Ратко, Семен Стасяк, Ів. Спяк, Петро Слота, Варвара Скальська, Омелян Туттко, Назар Васічко, Марія Обух, Марія Гусик, К. Заремба, Мих. Цеплий.
14. Нюарк, Н. Дж. Адм. о. Петро Понятишин ... 50.00
15. Ню Йорк, Н. Й. Теодор Долішний і Петро Матіїв по 3 дол. разом ... 6.00
16. Перт Амбой, Н. Дж. Т-во Запорожська Січ, в. 155 У. Н. С. 6.50
Переслав Пилип Щуцький, зложили: по 50 ц.: П. Щуцький, Вас. Дричинич, Ст. Гонимар, Іг. Савків, Максим Стах, Ів. Швайлик, Теодор Пашуля, Ст. Куций; по 25 ц.: М. Олійник, П. Пиріх, В. Янош, Г. Перефенько, В. Берко, І. Бойко, І. Гадик, М. Гумер, П. Гуцалюк, О. Скалоцький.
17. Монесен, Па. Бр. св. Ап. Петра і Павла, пер. о. Іванишин 18.75
Зложили: о. Андрій Іванишин 5 дол., Дмитро Паньчишин 1.25, по 1. дол.: Вас. Драган, Ів. Крайняк, Мілько Касіньчак; по 75 ц.: Ів. Проціанин, Мих. Пінкасевич; по 50 ц.: М. Салак, Ів. Бачинський мол., Гр. Лазар, Марія Лазар, П. Янковський, А. Чайка, М. Адамів, А. Куць, М. Коваль, Іван Грицько, Ів. Фаль, Ів. Ядчишин, по 25 ц.: П. Гуменич, Ф. Янковський, Ст. Проданин, А. Гирча, [illegible]
18. Филаделфія, Па. о. сов. М. Кінаш ... 10.00
19. Бруклин, Н. Й. Бр. св. Димитрія, від. 32 „Провидіня" ... 8.00
Зложили: Ів. Занько 1.50 д., по 1. дол.: Теод. Шеремета, І. Возьний, о. Волод. Лотович, по 50 ц.: Дм. Тихий, Семен Шиш, Теодор Карплюк, Гр. Бурбуляк, Петро Свідзінський, Роман Кузьма, Ів. Дупак.
20. Елізабет, Н. Дж. Бр. св. Арх. Мих., від. 142 У. Н. С. ... 5.00
Перслав Теодор Маройка, зложили: по 1. дол.: Роман Слободян, Дм. Фортуна, по 50 ц.: Тедор Маройка, Ст. Пограничний, Юрій Поливчак, Яцко Лещак, П. Остапчук, Андрій Поливчак.
21. Трентон, Н. Дж. Від. Обєднання переслав Павло Стадник ... 5.50
Зложили: по 1. дол.: Мих. Вольчинський, Ол. Наконечний, Пелягія Вольчинська, по 50 ц.: Варвара Дідун, Іл. Лещишин, Павло Стадник, Анна Дідун, П. Стадник.
22. Джерзи Сиіті, Н. Дж. Антін Жубрид ... 50
23. Ірі, Па. Бр. св. Петра і Павла, від. 40, переслав В. Гаврилів 2.75
Зложили: Г. Бекера 1 д., В. Гаврилів 50 ц., по 25 ц.: Н. Гаврилів, М. Пелінський, В. Томс, Т. Сатншур, Й. Вітковський.
24. Дітрийт, Миш. А. Блащук 3.00
25. Френкфорд, Па. о. сов. В. Петрівський ... 1.00
26. Мікісракс, Па. др. А. Кібзей 2.00
27. Спрінґ Велей, Н. Й. Укр. Т-во Просвіта, пересл. Ів. Бреґа 2.50
Зложили: П. Бандура, І. Бреґа, К. Ільків, К. Роговський, М. Терпеливець, Д. Гнилишин, І. Кріл, Пайда Мердак, С. Магомета, І. Порбалюк.
28. Філяделфія, Па. Іван Пеленський ... 5.00
29. Миннеаполис, Минн. від У. Громади переслав М. Ґрубрин ... 14.25
Зложили: по 3 дол.: Мик. Ґойко і Василь Супотюк, по 1. дол.: Мик. Ґрубрин, Ів. Коцюба, Ол. Пилатюк, Мат. Віцентій, по 50 ц.: П. Бутрин, Й. Литвин, П. Андрущак, О. Шабатура, П. Гайва, А. Провай, П. Кулиняк, по 25 ц.: П. Шабатура, І. Олійник, І. Демяник.
30. Ню Йорк, Н. Й. Бр. св. Андрія Перв., від. 66 У. Н. С. ... 5.50
Зложили: Святковський Сильвестер, Буґера Іван, Биндас Терентій, Биндас Дасило, Стирка Михайло, Гандзюк Мих., Вальбрум Йосиф, Михалко Анна — всі по 50 ц., Павлик Дасило 25 ц. Колодій Іван 1 дол.
31. Джерзи Сиіті, Н. Дж. Бр. св. Івана Хрестителя, від. 270 У. Н. Союза ... 19.00
Переслав Василь Ґіль, зложили: Лютий Андрій 1.50, Чорневий Теодор 75 ц., по 50 ц.: В. Матвіяс, Якків О., Кіцей С., Кулич Левко, Турчинський М., Осьміловський Яків, Микетка В., Салюк М., Колісник О., Світніцький П., Станіславишин І., Заяць М., Підгорецька Ксеня, Бусько А., Василюк Ізидор, Ґоїк В., Струж Томко, Панас Ева, Лоєвич Й., Маланяк В., по 25 ц.: Ґіль В., Жарський В., Бобовник І., Рубінович А., Гуменюк Гр., Ленчук Семко, Сайчук Семко, Жарський Йосиф, Жарський Ів., Сай Яків, Мисак Семко, Сайчук Андрій, Уліцький Кирило, Дячик Гр., Струж Роман, Темлій Гр., Салюк Йосиф, Войчишин Ст., Кот Ст., Гриник Семко, Кірат Йосиф, Захарейчук Доця, Кішачковська Татяна, Ярош Антін, Терпливець Юлія, Кухар Олекса мол., О. Багрій.
32. Бріджпорт, Конн. Члени від. 59. У. Н. С. Т-во Українська Січ, переслав Мих. Галькевич ... 3.50
33. Филаделфія, Па. о. сов. М. Кінаш з приводу жертв в Заболотові ... 10.00
34. Росфорд, О. Бр. св. Арх. Михаїла, від. 235 (на Р. Ш.) ... 13.00
Переслав Олекса Невойда, зложили: по 50 ц.: Гнат Кушнір, Максим Завойський, Дм. Копина, Мих. Вайнар, Павло Теплий, Антін Їж, Мих. Паланичка, Йосиф Бобак, Мих. Копистинський, Лев Бобак, Ів. Крупяник, Мих. Федьо, Павло Кушнір, Мик. Проць, Мих. Бобак, Антін Масник, Мих. Теплий, Ів. Андриц, Ол. Невойда, Дм. Бобак, Вас. Денько, по 25 ц.: Ів. Бобак, Йосиф Афтанас, Мих. Кушнір, Мик. Андриц, Ів. Добош, Вас. Ратич, Андр. Поплавський, Мих. Копина, Йосиф Янушевич, о. Юрій Крупа.

Разом 309.25

МІТИНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

РАЧЕСТЕР, Н. Й. Подається до відома членам Братства св. Йосафата, що запала ухвала минувшого мітинґу, де Братство приготовляєся до фотографії в неділю 29. червня с. р. по Службі Боіжй около 12 години в пол., при вулици Hudson Ave. при У. К. Церкві. Члени Братства мають всі явитися на означений час щоби бути разом в ряді на фотографії. — Уряд Братства.

ФІЛЯДЕЛФІЯ, ПА. Бр. св. Василія, від. 339, повідомляє, що піврічний мітинґ Бр. відбудесь о 2-ій годині по пол. в неділю, 29. червня в гали Укр. Громади під ч. 610 Савт Америкен Ст. На порядку нарад справозданне контрольної комісії і уряду за минувших 6 місяців. Не явившийся член заплатить кари $2.00, а урядник $5.00. — І. Жмутин, предс.; В. Скольський, секр.

ЯК НИЩИТЬСЯ УКРАЇНСЬКІ ШКОЛИ НА ВОЛИНІ.

Українських шкіл на Волині стає все менше й менше. Наш народ всіми способами, включно до бойкоту польських шкіл, бореться за добре вихованнє свого молодого покоління, але не в силі побороти всіх нападів на свої святині виховання дітий, що освячені владою що робляться з вищого благословення. На жаль у нас ще не навчилися люди, що то всі безправні протизаконні напади на своє право треба збірати, складати і коли не можна боротися окремими випадками, то треба атакувати свого противника збірними документами. Нераз десь якесь глухе село аж вгинається, але нікому не пожаліється, нікому про це не напише. Правда — це пояснюється тим, що у нашого народу глибоко в душі захована сильна віра, що таки право, що таки його воля переможе, але й тоді не можна зносити мовчки того, чого зносити ми не мусимо. Треба боротися зі злом і в боротьбі гартувати свої сили. Була приміром в Межирічі українська вища початкова школа. З приходом Поляків перемінили її в 7-ми клясівку, а до того відкрили польську школу перше для самих Поляків а потім і для дітий „ізраеліцкеґо визнання". Хай би собі і так, але у 1920. році збільшилося число „польських" дітий і для польської школи мусіла відступити українська семиклясівка свій долішний поверх, хоч жидівська школа досі мала своє помешканнє, а українській прийшлось тепер працювати в дві черги.

Почалися претенсії, суперечки між учителями польської й української школи та звільнювання українських учителів. Всіх кращих і самого керовника з вищою освітою п. Стукала позвільняли, а цього останнього за те, що посварився з керовником польської школи п. Пенхерком. Прислали другого керовника і того через 2—3 місяці пігнали і нарешті призначили теперішнього Артема Ковальчука. Ще заки його мали назначити, то в містечку вже говорили, що інсп. Флешиньскі назначує його й дає уповноваженнє зліквідувати українську школу. Та й сам інспектор мав сказати членови батьківської ради, який просив повернути до школи п. Стукала, що посилає „доброго" керовника, але як в школі не буде ладу, то її зліквідують.

Під новим керуваннем школа почала щораз то більше підупадати. В середині року звільнювали зі школи кращих учителів а нових не назначали. Зимою завсіди бракувало дров, навчаннє не провадилось, розібрали й спалили сцену, а потім „в згоді" з батьками керовник добився в інспектора, що в салі заборонили „Просвіті" ставити вистави, хоч „Просвіта" власними засобами збудувала в салі і сцену і розсувну стіну. Натомісць „кулко млодзежи польскей" і також „жидовскей" користувались салею без труднощів. Цього року не святкували вже навіть свята Шевченка.

З початком ц. шкільного року начинають вже таки ліквідувати. Почали з гори і закрили дві старші кляси, бо, мовляв, бракує учителів (?). На найблищий шкільний рік заповідають, що обі школи і українську і польську зліквідують. Утворять в Межирічі школу утраквістичну, тоб то вчитимуть по польськи й українськи. Ну — це вже відомий польський утраквізм. На початках викладати-муть ще українську мову а потім заборонять учням і на перервах по українськи балакати.

При таких випадках слід би нашому громадянству не забувати про „Рідну Школу". Коли наша „Рідна Школа" матиме добру підтримку всього громадянства, то ніякі заходи на знищене нашої школи не будуть для нас страшні.

Гр. Гл.

НАЙДОВШИЙ ВОЗДУШНИЙ ШЛЯХ.

Російське товариство добровольецької воздушної фльоти отворить шість нових шляхів, а саме: Москва-Петроград Москва-Харків, Москва-Архангельск, Москва-Астрахан, Москва-Міньск і Москва-Владивосток. Отже три шляхи до середущої Азії, одна в Европейській Росії, дві до кірґізької републики. Минулого року була вже комунікація аеропланами між Москвою і Нижн. Новгородом. Шлях до Владивостока довгий 10 тисяч км., потребували би літаки летіти 5—6 днів, коли залізницею їдеться ним 18 днів.

АНДРІЙ ЧАЙКОВСЬКИЙ.

ЧЕТВЕРТА ЗАПОВІДЬ.

Повість з галицького життя.

(Продовжение).

(38)

— Легким коштом? Ти думаєш, що то легка праця? Вона тяжша від найтяжшої, бо кождої хвилі може нога поховзнутись і попастися, наразити своє здоровлє, коли й не життя. Які то пляни треба було обдумати, кілько начий неспати, скільки напсітися на слоті і морозі. То лише так говориться: легка праця. А до того, що ти говориш, хайби вони милостиню давали зі свого, то теж не правда. У каменя води не допросишся, а у богача поратунку для бідного. Як треба було аж в такий спосіб виручати...

— Краще було замісць такої тяжкої праці вибрати собі инчий спосіб зарібку...

— Инчий? може кращий? Чи ти думаєш, що ті пани, богомільці, купці, касиєри, банкери то вони чесним способом, працею животи собі випасують? Вони гірш конокрадів, бо вони здирають не розбираючи з кого. Найбільше з бідних, неєвідомих, не зрячих, бо вони не вміють за свою кривду постояти. А вони в гонорах, хоч всі знають, які вони злодії. Ні, сину, коли на те, то такий конокрад як я, то супроти тих драбуг ангел.

Василь слухав того цинічного говорення з відразою, а дальше не втерпів.

— На що ви це говорите?

— Тому, що ти того всего не знаєш, і не знав би. Ти живеш в тумані. Як і богато инчих. Всі вірите в чесність, але лише по верху, в душу не заглядаєте...

І коли мені так у всему велося, що я лише задумав, то я вірив, що сповняю волю божу. Та видно, що Бог цього не хоче більше, бо мені на Козаку нога поговзлась. Господь сказав мені через це: досить! і я від тепер моєї руки не притягну по чуже.

— Господь не може такій роботі благословити, не може, це хула.

— А бачиш, що благословив. Я не маю страху станути на божий суд. Таж там важать ангели добрі і злі вчинки кождого. А хто зна, чи за мною не буде більше добрих... Що тобі богато говорити? Я цього літа вратував життя бідному жандармови, якого нехрист хотів зарізати мов барана... Я цьої осени спрятав Шалапінду...

— То й душегубство за тобою? жахнувся Василь, трохи не крикнув.

— Душегубство? А хиба такий драбуга має душу? То був сам чорт, людське нещасте. Колиби тобі розповісти, що він накоїв, то тобі би волосся дубом стало.

— То було його віддати судови.

— Говориш Василю як дитина. Кілько разів він був в суді і вибрехався. А йти мені на його свідчити, то значило і себе зрадити і наразити себе на помсту злодіїв. Впрочім в суді булиб його не засудили так, як він на це заслужив. Його треба було від разу післати чортови в зуби...

За Шалапінду судили невинних людей Влашинського і Бистрицького.

— Я це знаю. Мені смішно було слухати, як цих двох недотепів можна було о таку штуку підозрівати. Я собі чимало голови наморочив, заки таке вигадав...

— А тамті невинно терпіли...

— І нічого їм не сталося. Я знав, що їм нічого не станеться. Потерпіли трошки, тай за це мають нагороду. Люде їх поважають і славословлять мов справжніх справників. А це моє діло. Це моя рука закинула Шалапінді петлю на шию, і як вправно закинула! Ані не зіпнув. А треба було так конче зробити. Нераз він на мене з ножем кидався, та я був сильнійший і меткійший.

— Всеж воно називається вбивство.

—Хиба я його вбив Він згинув собачою смертю на стричку, і це йому давно належалося. Не одно він душегубство невинних людий мав на собі, він був для людий небезпечнійший скаженої собаки. Я знав, що ті два шляхтичі сидять невинно, та годі мені було вилазити з закриття і кричати: то я зробив. За мною міг суд поступити инакше. Булиб сказали, що я це зробив з помсти або зависти.

Василь слухав тепер оповідання Черупи байдужно, у його була инча думка на умі.

— Ви мене опозорили, споганили на ціле життя, я через вас нещасливий.

— Колиб навіть те, що я зробив, було справді зле, так як світ говорить, а ти за ним, тобі сину жадна кривда не зробилася, кромі хвилевої прикрости. Що тобі це зашкодить? За коні судили Павла Черупу, а Василеви Пандякови до цього нич. Він висвятиться, буде попом, тай годі.

Василь видивився на батька. Як раз була нарушена справа про яку він мав питатися і головно за цим він прийшов сюди. — Як воно сталося? Я цього ні раз не розумію.

(Конець буде).

ВИНАХІДНИК МАШИНИ ДО ПИСАННЯ.

Радник Янсон Петерс, помер недавно в Копенгазі. Коли Петерсів винахід завоював увесь світ, то він сам не мав із цього ніякої користи; ані навіть слави, як то часто буває з винахідниками. Новинка в ґазеті „Берлінське Тіденде" з 18. квітня 1868-го року доказує, що Петерс свій винахід подав до публичного відома два місяці скорше, як збудовано американську пишучу машину. За свій винахід одержав Петерс усього 300 корон, які дав йому був недавно політехнічний інститут у Копенгазі, як почесний дар, при нагоді його 89-літних роковин уродин.

ЕВГЕН ЧИКАЛЕНКО

СПОГАДИ, ЩОДЕННИК ТА ЛИСТУВАННЄ.

I. том.

СПОГАДИ.

XX. (1905—1907).

(74)

— Я, правда, не помічав, щоб ґазета підбурювала до підпалів. А як би й було так, то це-ж не обовязково для кожної ґазети. Ся ґазета, припустім, підбурювала, а ви видавайте таку, щоб не підбурювала.

— Щож ви зробите, коли Грінченко і Ко. раз-у-раз це робити-муть, хоч ви їм що кажіть, відповідав Леонтович.

Тоді я кажу, що за редактора ми закликали Русова, людину, як відомо розумну й тактовну і впливову, при йому Грінченко не мати-ме такого впливу, як досі. В. Б. Антонович цілком зо мною погодився, бо Русова він знав давно з найкращої сторони. Леонтович почав здаватись, але все таки сказав, що сам він не може приймати участи в ґазеті з такою компанією, а Сіміренко може й не відмовиться помогти де чим.

Видно було, що на велику поміч Сіміренка рахувати не можна було, тоді я рішив продати 200 десятин землі в Тираспольськім повіті, за яку Німці-кольоністи давали мені по 300 карбов. за десятину. Я завів переписку з ними, уважив землю по 325 карб. за десятину; вони згодилися, але, щоб не разом давати гроші. Дали мені задатку 10.000 корб. а 25.000 я вимагав при підписанню контракту, бо цю суму я винен був за будинок, куплений мною на Маріїно-Благовіщенській вул. ч. 56 і платив за них 8% по закладній, а решту грошей згодився розорочити їм на 6 років. І так на ґазету було забезпечено моїх 10.000 рублів, а ще треба було принаймні з 15.000 карб. коли не видавати журнала і скорочувати видатки до крайньої міри. Я сказав Леонтовичу, що дам на 1907 своїх 10.000 карб. і хотів побачитись з Сіміренком, щоб довідатись скільки він зможе дати. Але до Сіміренка я так і не добився: коли не підеш до нього, то не дозволищся, бо [illegible] позвимано, і не достукаєшся, бо ніхто не виходить.

Приїхав знов проф. Грушевський і я прохав його підтримати мене своїм авторітетом. Почали ми сходитися у Леонтовича на наради, але Леонтович твердо стояв на свойому, що з цією компанією не хоче мати ніякого діла: власне, він не зносив в першу голову Грінченка.

М. Грушевський подав думку орґанізувати справу так, щоб справжніми господарями ґазети були видавці; ніякого редакційного комітету не повинно бути, а можуть бути тільки редакційні наради співробітників на чолі з редактором і при участи видавців і сказав, що при таких умовах він охоче стане спільником і дасть тисячу карбованців. Леонтович обіцяв нам улаштувати побаченне з Сіміренком, але, нарешті через кілька день сказав, що Сіміренко дуже втомлений і не може нас прийняти, але обіцяє дати на ґазету 5.000., більше дати ніяк не може, бо капіталу зачіпати не хоче, а тільки проценти, а він торік витратив занадто багато. Сам Леонтович нічого не може дати, бо захожується будувати дім, але прийме участь в ґазеті, яко довірений Сіміренка. Ми завважили, що він [і сам має право, бо торік дав] [illegible] тисяч і жалкував, що нема більше грошей. Порадившись, ми рішили побільшити ціну на ґазету. Грушевський, опираючись на приклад галицького „Діла", найдорожчої, як він казав, на світі ґазети, напосідався, щоб назначити рублів 10 на рік, але я уперся і нарешті зупинилися на 6 рублях. Тепер я думаю, що це була моя помилка, треба було в перший же рік призначити рублів 12, то напевне число передплатників було-б те саме, що й при 4 руб., а виручка була-б далеко більша; напевне оцих 1500 душ, що передплачують тепер, були-б і тоді. Але тоді, причину малого числа передплатників ми склали-б напевне, на високу ціну і жалкували, чого не призначили чотирі рублі...

І так ми побільшили ціну на два рублі, і рахуючи, що у нас буде не меньче двох тисяч передплатників, склали приближний кошторис і рішили, що докласти доведеться тисяч шей. Я почав росписувати листи до заможніщих Українців. Аркас відповів, що дав би з дорогою душею, та затіяв видавати свою „Ілюстровану Історію України", яка вимагає дуже багато грошей, а прибутків з маєтку через заколот нема. Обізвалися тільки М. Ф. Комар та П. Я. Стебницький, які можуть дещо урвати з свого заробітку і обидва пообіцяли по тисячі; потім обіцяв тисячу др. Юркевич і таким робом накладалося 19.000, з якими вже не страшно було починати ґазету з 1907 року.

Про результати ціх наших нарад я росказував Матушевському та Грінченкові і взагалі всім, хто особливо цікавився долею ґазети. Я казав, що на веденнє ґазети на тих основах, які були в 1906 році, грошей видавці не дають, а керувати-муть самі з Грушевським на чолі, але всіх попередніх членів редакційного комітету запросять до ґазети, як співробітників. Матушевський, др. М. Левицький та инші дуже радісно прийняли звістку, що ґазета не вмре, а буде виходити і на той рук. Грінченко-ж явно був незадоволений тим, що Грушевський став спільником і взявся за ґазету. Він з обуреннем висловлював мені, що видавці нарушили своє слово, бо обіцяли давати кошти редакційному комітетові на три роки.

— Слава Богу, кажу, що й так склалося, що і на таку комбінацію згодилися, та й то через те тільки, що за неї гаряче взявся Грушевський і що за редактора згодився бути Русов. Добре, що вдалося врятувати ґазету, а вже з журналом, т. е. „Новою Громадою", кажу, — як самі знаєте так і рішайте, я за неї не клопочуся, бо у всякім разі у нас журнал буде, бо „Літературно Наук. Вістник" Грушевський переводить до Києва.

Але Грінченка це не тішило, він ставився до мене явно вороже. Помітивши це, я йому якось сказав:

— Я готовий порвати всі особисті приятельські відносини, аби вратувати ґазету; я готовий зо всякою компанією працювати, аби не дати пропасти ґазеті, а про журнал мені байдуже. Коли знайдеться компанія, що візьметься видавати „Нову Громаду" то я, фактичний і юридичний видавець, охоче передам їй права на видання.

Грінченко дуже шкодував, що Ефремов сидить в тюрмі, а через те не знати, чи зможе „Вік" взятися за видання журнала, але він у всякім разі, попробує зібрати декого і буде радитися.

(Дальше буде).

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

Стіфен Лікок.

ФІЛЯНТРОП У ПАРИЖІ.

— Добрий день! — каже кімнатний кельнер, як я кидаю мою кімнату.

— Добрий день, — відповідаю — ,чи можу подати вам двацятьпять сантімів?

— Добрий день, мій пане, — каже приймаючий директор,— коли сходжу на діл сходами — чудовий ранок сьогодні, мій пане.

— Такий чудовий, — відповідаю я — що мушу вас просити, прийняти від мене сорокпять сантимів.

— Чудовий день, — каже затираючи руки старший кельнер, — сподіюся монс'е спали добре.

— Так добре, — відповідаю — чому монс'е конечно обстоює при цьому,щоби міг вам тут на місці дати на руку сімдесятьпять сантимів. Прошу вас, не відмовте. Коли я спав то я тепер відчуваю потребу роздари.

— Монс'е занадто добрі.

— Добрий? Не вірю. Колиб кімнатний кельнер і директор і услугуючий кельнер і десять инших, яких потрібно, щоби мені подати каву за пятнацять центів — Колиб уміли читати в мойому серці то найшлиби там пекло найчорнійшої ненависти. Дорослі чоловіки, які вже в 8-мій годині зранку дусяться, у малпячому вбранні приймають мідяки й двічі ще кланяються за це. Коли оповідають тобі, що сьогодня гарна погода, мусиш їм за це давати два центи. Питаєшся їх, котра година, то це тебе облекшує таксамо на два центи. Колиж жадаєш від них справжньої розмови, то одно слово коштує тебе один до півтора цента. Так, йде воно в Парижі цілісенький день. Тіп, тіп, тіп, напивок, напивок, напивок, що аж мозок тобі зовсім випомпується, не через ці гроші а з цього а з того вічного аритметичного напруження.

Ніяка втіха не є досконала. Нема рожі без терня. Тернням Паризької подорожі є невгаваюча конечність роздавати дарунки, ватазі драбуг, які за ліниві є до рубання дров. На щоби сума, коли все счислити разом — була висока. Ніхто розумний не жалувався би, колиб вони йому, що ранку дописували цю суму, як твердий додаток. Але примус, безперестанку давати дрібні напивки, це чоловіка денервує. Вічно мусить чоловік наповняти собі кишені мідяками. Їх сума в пристойній кнадійській монеті винесла би може двацятьпять центів. Вранці, в полудне і в вечером — усе мусить чужинець сягати рукою до кишені, щоби витягати мідяки. Безконечна мідяна ріка значить його сліди.

При цій тіп системі знається що правда дуже часто, що ждуть від нас напивків та не знається як високих. Тому відрікається чоловік богато напевно вельми приємних речей. Я, приміром привіз із собою до Парижа поручаюче письмо до президента републики. Не хочу цим чванитися. Бож професор університету, може одержати всі поручаючі письма, яких забажає. Кожен знає, що він для цього за мало мудрий, щоби зробити бизнес на них. Та я ніколи не передавав мого листа президентові. Бо й пощо! Вонож не оплатилось би! Він бувби хотів напивку. А напивок в такому разі мусівби був бути необиякий, то на те пішлоб було щонайменьше двайцятпять центів. Можеб було прискочило й кілька міністрів як були би побачили чужинця й ждали би й чи їм що не капне. Скажім приміром: три міністри кожен по пятнацять центів за десять хвиль розмови з французьким правительством. А це булоби аж занадто переплачено.

В цілому Парижі найшов я одно одиноке місце, де напивки не є в моді, а саме британське посольство. Там попросту вони не позволяють на це. Не лише бухальтери й писарі, ні: сам посол не сміє приняти навіть найменшої вдячности. Вимок не допускається. Тому я двічі так гордий, що переломив це правило.

До посольства пішов я бо посол був мій особистий приятель. Як я прийшов до Парижа, то я ще не знав цього. А я не хотів би з цього робити надто великої тайни. Я хотів дістати позволення до національної бібліотеки. Вона відчинена для всіх Французів і всіх чужинців, котрі є особистими приятелями посла. Після мовчаливої згоди кожен є приятелем свого посла. І коли потрудиться до свого посольства, одержить навіть листа, який потверджує йому це писемно. Так тепер сталося, що я зробився приятелем англійського посла. Чи наша приязнь переміниться у сердечніщі і тісніщі взаємини, це вже не лежить у моїй руці.

Пішов я отже до англійського посольства. Молодий чоловік, що я з ним переговорював був — я це зараз запримітив — це досконале щось, що називається: англійський джентельмен. Поза Бейзбел-клюбом я не стрічав таких делікатних манір. Узяв мою візитівку і через саму упятливість оставив мене цілої пів години. Потім вернувся і сказав, що гарний день Я ці слова чую уже в Парижі стільки разів, що сягнув до кишені, щоби витягнути десять центів. Та в спокійному достоїнстві цього молодого чоловіка було щось, що мене здержало. І тому я відповідав лише, що дійсно чудовий день. Він відповів „Дійсно" і відійшов приязно усміхаючись. Як вернувся, держав у руці поручаючого листа.

Чи повірив би хто? Така ввічливість! Вони видрукували листа, кожду букву його — за виїмкою мого власного ймення — і було там усе сказано про посла і його знакомство зі мною, та що він бажав би, щоби мені вільно було читати у Національній бібліотеці. Я взяв листа і відчував, що тепер прийшла хвиля зробити якунебудь ввічливість для цього молодого чоловіка. Та він глядів на мене так неподвижно й невиждаюче, що я все ще вагався. Всетаки витягнув я вкінці десять центів із кишені, держав їх йому перед очима так, що влискувалися до сонця й сказав: „Мій любий молодий приятелю, я не хотівби обидити вас. Ви, як бачу англійський джентелмен, а ваші маніри потверджують мені це. Я також, хоч я лише подобаю на такого яким я є, — ах, як би я був не виріс у Торонто, я бувби міг вирости на подібного до вас. Та геть із цією сентиментальністю! — Чи можу просити вас, прийняти цих десять центів?

Він вагався і оглядався по цілій світлиці. Я бачив, аку боротьбу зводив він із собою. Парижський дух боровся з його ліпшою вдачею. Спокуса не давал йому спокою — але не піддався. „Прикро мені добродію. Я радо прийняв би їх, та боюся, що мені не вільно". „Молодий чоловіче, — відповів я зворушено — „шаную ваші почування. Ви мені зробили прислугу. Колиб ви коли забажали прийняти становище в канадійському кабінеті або місце в нашому сенаті то негайно повідомить мене про це".

Я попращався з ним. Коли я йшов коридором дивним припадком стрінувся я з самим англійським послом. Стояв при дверах, щоби держати мені їх отвором. Помилка була виключена. Його триугольник і мосяжні ґузики й лискучий ланцюшок впоперек грудей, доказували, що він посол. Елеганний рух, з яким відчинив двері й заразом зняв капелюх, показали, що він вічний дипльомат.

Надійшла хвиля. Я все ще держав моїх десять центів в руці. „Ексиленціє — озвався я — я знаю, що ви на вашому людина, яка не приймає напивків. Але я все таки мушу обстоювати, щоби..." — і я втиснув йому гріш в руку.

— Дякую вельми, пане, — сказав посол, і сказати дипльоматично — цим полагоджено справу.

ВЕСЕЛИЙ КУТИК

Господиня (до служниці: Олено, з ким то ви говорили щойно на брамі?

— З моїм братом!

— Так? А як йому на ймення?

— Він цього ще не сказав мені.

Він: — Не жадаю від вас нічого більше, лише любови!

Вона: — Від мене! А' скільки жадаєте від мого батька?

Одна жінка принесла назад пекареви булочку, яку щойно купила у його.

— Мусите відміняти мені булочку. Замісць родзинки, була на ній спечена муха.

— То кождий може сказати, — відповідає пекар — але принесіть но ви мені цю муху назад, тоді дам вам за неї велику родзинку.

За ціле життя далася жінки в знаки чоловікови. Колиж він лежав уже на смертній постелі каже жінка ніжненько до нього:

— Мій любий, ти вже відходиш із цього світа. Та вір мені, я скоро пійду за тобою.

На те чоловік із острахом:

—Прошу тебе дуже, миленька, не спішися так дуже!